

Zagreb, listopad, 2017. g.

Sociologija grada
syllabus kolegija za ak. god. 2017.-2018.

Nositelji kolegija: prof. dr. sc. Ognjen Čaldarović i doc. dr. sc. Jana Vukić

Izvođači: prof. dr. sc. Ognjen Čaldarović i doc. dr. sc. Jana Vukić

Broj ECTS bodova: 6

Jezik: hrvatski, engleski

Trajanje: jedan (zimski) semestar

Status kolegija: preddiplomski, izborni

Oblik nastave: 2+2, predavanja i seminari

Uvjeti: nema

Sadržaj kolegija:

U okviru kolegija prezentira se historijski kontekst nastanka i razvoj sociologije grada, s posebnim naglaskom na čikašku školu urbane sociologije, kao jednu od najstarijih posebnih sociologija. Tumači se osnovni kategorijalni aparat, daje se pregled osnovnih pravaca i informacije o najznačajnijim autorima te se ukazuje na rezultate istraživanja, suvremeni status i pravce razvoja ove posebne sociologije. Raspravlja se i analizira procese urbanizacije (planiranje grada, promjene socijalne strukture, svakodnevni život u gradovima...) uz kratki osvrt na interdisciplinarni kontekst istraživanja suvremenih gradova (megagradovi, globalni gradovi, metropolitanske regije, mreže naselja).

Način polaganja ispita: kolokvij (40% završne ocjene), pisani seminarski rad (30% završne ocjene) i usmeni ispit (30% završne ocjene)

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: obavezno prisustvovanje nastavi, individualno bodovanje seminarskoga izlaganja i pisanog seminarskog rada (30% završne ocjene), kolokvij (40% završne ocjene; 10. tjedan nastave).

Raspored rada – predavanja (tjedni raspored):

(1. tjedan listopada odlukom uprave FF-a nema nastave)

- 1. tjedan (10.10.2017.):** *uvodno predavanje o sociologiji grada* (uz upoznavanje studenata s rasporedom seminarskih obveza, literaturom i drugim aspektima rada na kolegiju) – nema seminara
- 2. tjedan (17.10.2017.):** *nastanak grada* (osnovni elementi urbanog: svetište, hram, citadela, odnos sela i grada) – nema seminara
- 3. tjedan (24.10.2017.):** *osnovni urbanizacijski procesi* (uzroci, oblici, počeci, razvitak; urbanizacija kao porast gradskog stanovništva, širenje gradskih naselja i širenje gradskog načina života; osnovne definicije i određenja urbanizacije)
- 4. tjedan (31.10.2017.):** *nastanak sociologije grada: Čikaška škola urbane sociologije* (osnovni utjecaji: Simmel, Toennies, glavni predstavnici i razvitak; konceptualni okvir i rana urbana teorija)
- 5. tjedan (7.11.2017.):** *R. Park, L. Wirth i ekološka teorija o urbanom razvoju* (definicije grada, ekološki procesi, prirodna područja i „moralni poredak“, *Urbanism as a way of Life*)
- 6. tjedan (14.11.2017.):** *Monografske studije čikaške škole* (primjeri istraživanja)
- 7. tjedan (21.11.2017.):** *M. Castells i „nova urbana sociologija“ nakon 1960 g.* (H. Lefebvre i teorija o urbanoj revoluciji; kritika sociologije grada M. Castellsa); *suvremena reafirmacija kvalitativne metodologije istraživanja grada* (E. Anderson etc.)
- 8. tjedan (28.11.2017.):** *javni prostori* (mjesto i „nemjesto“, javnost, prostor, privatizacija, komercijalizacija, „diznifikacija“ prostora, korporativni grad)
- 9. tjedan (5.12.2017.):** *javni prostori i procesi urbane obnove* (urbana rehabilitacija, rekonstrukcija i revitalizacija, „gentrifikacija“)
- 10. tjedan (12.12.2017.):** *kvaliteta života, javni prostori i priroda u suvremenom gradu* + KOLOKVIJ
- 11. tjedan (19.12.2017.):** *urbano planiranje i urbani sustavi* (vrste planiranja, grad kao složeni sustav)
(od 22. 12. 2017. godine do 8. 1. 2018. godine nema nastave)
- 12. tjedan (9.1.2018.):** *urbane utopije* (E. Howard, Le Corbusier, F. L. Wright, Doxiadis i suvremene utopije i antiutopije)
- 13. tjedan (16.1.2018.):** *urbanizacija krajem 20-og i početkom 21-og stoljeća, društveno raslojavanje i polarizacija suvremenih megagradova* (*dual city*, socijalna stratifikacija i rezidencijalna segregacija, *gated community*, *edge city*, *privatopia*...) i *budućnost urbanog društva*
- 14. tjedan (23.1.2018.):** *evaluacija kolegija; predrok* (i dodatni termin za kolokvij).

Raspored seminarskih tema (prema nastavnim tjednima):

1. tjedan (10.10.2017.): *uvodno predavanje o sociologiji grada* *uvodno predavanje o sociologiji grada* i upoznavanje polaznika s osnovnim elementima kolegija i obavezama, seminarskim temama i načinom obrade seminarskih tema; raspodjela seminarskih obaveza; – nema seminara

2. tjedan (17.10.2017.): *nastanak grada* – nema seminara

3. tjedan (24.10.2017.): *osnovni urbanizacijski procesi*

1. Čaldarović, O. (2011). "Uvod: novije tendencije razvoja urbane sociologije i suvremeni urbani procesi" u *Urbano društvo na početku 21. stoljeća: Osnovni sociološki procesi i dileme*. Zagreb: Jesenski i Turk.
2. Mumford, L. (1968, 1988). *Grad u historiji*. Zagreb: Naprijed. (poglavlja 16-19)
3. Sassen, S. (2010). "The Global City: Introducing a Concept" u: *The Blackwell City Reader*. Wiley-Blackwell.

4. tjedan (31.10.2017.): *nastanak sociologije grada: Čikaška škola urbane sociologije*

1. Park, R., E. i Burgess, E. eds. (1974). *The City*. Chicago and London: University of Chicago Press. (poglavlje iz knjige, u dogovoru s nastavnicima).
2. Simmel, G. (2001). "Velegradovi i duhovni život" u: *Kontrapunkti kulture*, Zagreb: Jesenski i Turk.

5. tjedan (7.11.2017.): *R. Park, L. Wirth i ekološka teorija o urbanom razvoju*

1. Wirth, L. (1938). "Urbanism as a Way of Life" u: *On Cities and Social Life*. Chicago: University of Chicago Press. (ili fotokopirani/printani materijali)
2. Burgess, E. W. (2010). "The Growth of the City". *The Blackwell City Reader*. Wiley-Blackwell.

6. tjedan (14.11.2017.): *Monografske studije čikaške škole* (primjeri istraživanja)

1. Sutherland, E. H. (1965). *The Professional Thief by a professional thief*. Chicago: University of Chicago Press.
2. Whyte, W. F. (1955). *Street Corner Society: The social structure of an Italian slum*. Chicago: University of Chicago Press.
3. Wirth, L. (1956). *The Ghetto*. Chicago: University of Chicago Press.

7. tjedan (21.11.2017.): *M. Castells i „nova urbana sociologija“ nakon 1960 g.; suvremena reafirmacija kvalitativne metodologije istraživanja grada*

1. Anderson, E. (2011). *The Cosmopolitan Canopy: Race and civility in everyday life*. New York, London : W. W. Norton & Co. (izbor iz knjige)
2. Castells, M. (1968). "Is there an urban sociology?" u: Pickvance, C. G. ed. (1976). *Urban Sociology: critical essays*. Tavistock Publications.
3. Gulin-Zrnić, V. (2009). *Kvartovska spika*. Zagreb: Jesenski&Turk. (izbor iz knjige)
4. Gutman, R., ed. (1972/2009). *People and Buildings*. New Brunswick, Transaction Publishers (nekoliko poglavlja).

8. tjedan (28.11.2017.): *javni prostori*

1. Čaldarović, O. (2011). "Sociološki značaj javnih prostora i javnosti u gradu" u: *Urbano društvo na početku 21. stoljeća: Osnovni sociološki procesi i dileme*, Zagreb: Jesenski i Turk.
2. Gehl, J., Svarre, B. (2013). *How to Study Public Life*. Island Press. (izbor poglavlja u dogovoru s nastavnicima)
3. Sennett, R. (2010). „The Public Realm“ u: *The Blackwell City Reader*. Wiley-Blackwell.

9. tjedan (5.12.2017.): javni prostori i procesi urbane obnove

1. Čaldarović, O. (2011). "Urbana revitalizacija kroz 'novu urbanu politiku'" u: *Urbano društvo na početku 21. stoljeća: Osnovni sociološki procesi i dileme*. Zagreb: Jesenski i Turk.
2. Čaldarović, O. (2011). "Sociološki aspekti visoke izgradnje u Zagrebu" u: *Urbano društvo na početku 21. stoljeća: Osnovni sociološki procesi i dileme*. Zagreb: Jesenski i Turk.
3. Harvey, D. (2010) „Neoliberalizam i grad“. *Diskrepancija*, X, 14-15. i Harvey, D. (2010) „Pravo na grad“, *Diskrepancija*, X, 14-15.

10. tjedan (12.12.2017.): kvaliteta života, javni prostori i priroda u suvremenom gradu + KOLOKVIJ

1. Benton-Short, L., Short, J. R. (2013). *Cities and Nature*, New York: Routledge (izbor poglavlja u dogovoru s nastavnicima)
2. Čaldarović, O. (2006). "Konceptualizacija prirode kao vrijednosti javnog dobra i aspekti njene valorizacije". *Revija za sociologiju*, 37 (12):47-63.
3. *Quality of life in European Cities*. EUBAROMETER 2015 (ili kasnije, ovisno o dostupnosti)
4. Svirčić Gotovac, A. (2006). "Kvaliteta stanovanja u mreži naselja Hrvatske". *Sociologija sela* 44 (1). pp. 105-126.

11. tjedan (19.12.2017.): urbano planiranje i urbani sustavi

1. Čaldarović, O. (1985). "Urbana sociologija i planiranje" u: *Urbana sociologija*. Zagreb: Globus.
2. Fainstein, S. S. (2010). "New Directions in Planning Theory" u: *The Blackwell City Reader*. Wiley-Blackwell.
3. Koniordos, S., Kyrtis, A.A. (2014). "The Spatial Turn and the Sociology of Built Environment". Routledge Handbook of European Sociology. (materijal dostupan u dogovoru s nastavnicima)

12. tjedan (9.1.2018.): urbane utopije

1. Davis, M. (2011). *Planet slumova*, Zagreb: VBZ.
2. Howard, E. (1946). *Garden Cities of Tomorrow*. London: Faber.
3. Mumford, L. (2008). *Povijest utopija*. Zagreb: Jesenski i Turk.
4. Supek, R. (1987). *Grad po mjeri čovjeka: s gledišta kulturne antropologije*. Zagreb: Naprijed.

13. tjedan (16.1.2018.): urbanizacija krajem 20-og i početkom 21-og stoljeća, društveno raslojavanje i polarizacija suvremenih megagradova

1. Harvey, D. i Potter, C. (2009). "The right to the Just City" u: Marcuse, P. et al. eds. (2009). *Searching for the Just City: Debates in Urban Theory and Practice*. London & New York: Routledge.
2. UN HABITAT izvještaji i publikacije:
 - a. World Cities Report 2016 (<https://unhabitat.org/books/world-cities-report/>)
 - b. Prosperity of Cities: State of the World's Cities 2012/2013 (<https://unhabitat.org/books/prosperity-of-cities-state-of-the-worlds-cities-20122013/>)
 - c. Planning and Design for Sustainable Urban Mobility: Global Report on Human Settlements 2013 (<https://unhabitat.org/books/planning-and-design-for-sustainable-urban-mobility-global-report-on-human-settlements-2013/>)
3. DZS i ostali službeni izvori podataka (www. zagreb.hr i sl.) o gradovima u Hrvatskoj

14. tjedan (23.1.2018.): evaluacija kolegija; predrok (i dodatni termin za kolokvij).

Literatura za ispit i kolokvij:

1. Čaldarović, O. (2012). *Čikaška škola urbane sociologije*. Zagreb: Jesenski & Turk.
2. Čaldarović, O., Šarinić, J. (2017). *Suvremeni grad: Javni prostori i kultura življenja. Primjer Zagreba*.
3. Mumford, L. (1968, 1988). *Grad u historiji*. Zagreb: Naprijed. (poglavlja 1-3 i 16-19)
4. Šarinić, J., Čaldarović, O. (2015). *Suvremena sociologija grada. Od nove urbane sociologije, prema sociologiji urbanog*. Zagreb: Jesenski&Turk, poglavlja 1, 2, 3 i 4.
5. materijali s predavanja i seminara